

Rodina, škola a kariérový poradce

Posláním školy je vzdělávat a vychovávat. To jsou činnosti základní, na ně navazují další činnosti - informační, diagnostické, intervenční, metodické a poradenské s využitím pedagogických a psychologických metod a postupů. Posláním školy je připravit žáky na budoucí studijní nebo pracovní uplatnění. Ale jsou to jen učitelé, školní kariéroví poradci (ŠKP), kterým tato činnost přináší? Pravděpodobně bychom odpověděli, že ne. Je to hlavně rodina, která se v tom, co bude jejich potomek studovat nebo kde bude pracovat, angažuje.

Proto je spolupráce rodiny a školy nesmírně důležitá. Tyto dva systémy by spolu měly být kompatibilní, měly by se doplňovat a podporovat. Každá škola k otázce spolupráce rodiny a školy přistupuje jinak. Základem jsou skoro ve všech školách třídní schůzky. Na nich dostanou zákonní zástupci všechny potřebné informace jak k provozu školy, tak i k možnostem, které škola pro jejich dítě nabízí. A jednou z těchto činností je i kariérové poradenství.

Jak může školní kariérový poradce přistupovat k rodičům?

- Jako k občanům, kteří mají právo na informace
- Jako ke klientům, kteří něco požadují a něco chtějí
- Jako k problému, který je potřeba nějak vyřešit
- Jako k partnerům – spolupracovníkům

Ideální je pro rozvoj dobré spolupráce a skloubení představ školy a rodiny, přístup k rodičům a rodinám jako k partnerům, kterým jde o stejnou věc. Rodiče by si měli uvědomit, že kariérový poradce je spolupracovník, podporovatel, který má zájem na tom, aby pomohl jejich dítěti v dalším rozvoji a realizaci. Proto by mělo vedení školy podpořit ŠKP v dalším sebevzdělání a to především v rozvoji komunikačních, konzultačních a poradenských činnostech.

Jak může ŠKP navázat spolupráci s rodiči?

- vyžádat si seznamy a adresáře rodin, které budou sloužit výhradně pro potřeby komunikace v rámci přímého oslovení a nebudou dále šířeny
- e-mailem, případně prostřednictvím například google dotazníků zvat na akce apod.
- telefonickým kontaktem. Před ním je doporučeno napřed se zeptat prostřednictvím SMS na možnost a čas kontaktu
- formou dotazníků, propagačních materiálů, letáků, s dotazem na možnou spolupráci prostřednictvím žáků
- prostřednictvím žákovské knížky ve spolupráci s třídními učiteli
- představením na třídních schůzkách

Příklady spolupráce rodiny a školy v kariérovém poradenství a nejen v něm.

Nejrozšířenější jsou informace na třídních schůzkách. ŠKP by se měl představit rodičům a stručně sdělit, co je jeho posláním, s čím na něho rodiče mohou obracet, jaké jsou jeho možnosti. Dát na sebe kontakt, a informovat o hodinách, které jsou určeny žákům a rodičům. Vyzvat rodiče ke spolupráci, požádat je o kontakt na sebe.

Další možností navázání spolupráce s rodiči jsou dny otevřených dveří, které pořádají prakticky už všechny školy. To je další vhodná forma k představení kariérového poradenství a ŠKP rodičům.

Informačními e-maily mohou ŠKP pozvat rodiče na různé akce, vyzvat je ke spolupráci, pozvat do hodin, sdělit novinky z kariérového poradenství, navrhnout setkání, pokud je to nutné, spolupracovat s rodiči, kteří mají děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

Kulturní a sportovní akce pro rodiče a děti jsou dobrou formou navázání neformální spolupráce i vzájemného poznání.

Volnočasové aktivity, které vedou rodiče.

Návštěva rodičů ve výuce předmětu Člověk a svět práce. Představení povolání rodiče, o kterém bude žákům vyprávět.

Pomoc při výletech a exkurzích s využitím dalšího pracovního nebo studijního zařazení dětí.

Další možnosti spolupráce rodiny a školy jsou: Kurikulární odpoledne, táborák, rodičovský koutek ve škole, herní odpoledne, školní půjčovna (knihovna, sportovní potřeby), schůzky rodičů budoucích prvňáčků nebo prvních ročníků, diskusní fórum na webu ke kariérovému poradenství a další aktivity.

Projekty: Rodiče chodí číst do školy

Dejte tři hodiny škole (projekt, ve kterém rodiče věnují tři hodiny práci pro školu)

Fundraising – systematická činnost pro školu

Jedna rodina – rodiče představují svá povolání

K dalším možnostem patří i návštěva pedagoga v rodině. Pokud s ní souhlasí jak učitel, tak rodina. Sociální a psychologická pomoc rodině ve spolupráci s OSPOD, pokud to vyžaduje situace dítěte. Dobrým příkladem může být i činnost waldorfských škol, které jsou úzce zaměřeny na spolupráci rodiny a školy.

Dalším příkladem dobré praxe může být ZŠ Londýnská v Praze. V oblasti podpory kariérového poradenství realizuje aktivitu „Akce kulový blesk“ (zapojení dětí do reálných pracovních pozic rodičů v rámci projektových dní, rotace po pracovištích).

Spolupráce rodiny a školy vyžaduje především od školy hodně práce, nápadů, iniciativy, zvláště v době, která není tak pozitivně nakloněna škole, jako to bylo v minulosti, kdy učitel byl osoba vážená a ceněná. Získat rodiče pro spolupráci se školou je záležitost nelehká a stojí mnoho úsilí. Jsou i rodiče, kteří si práci učitelů cení a se školou ochotně spolupracují. Při takovém přístupu jsou ve škole spokojeni žáci i učitelé, včetně školních kariérových poradců a jejich poslání - být nápomocni žákům a studentům s výběrem školy nebo práce.

Kariérový poradce, rodina a jejich role v systému práce s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a žáky, kteří jsou ohroženi předčasným odchodem ze vzdělávání.

Jaká je role kariérového poradce, jaké jsou jeho kompetence a možnosti při práci s těmito žáky? Jak je motivovat, zaujmout a kvalitně připravit na další studium nebo pracovní proces a jakými metodami a formami zamezit předčasnému odchodu ze vzdělávání? Reakce na tento proces by měla být v první řadě cílená a preventivní.

Cílená – zaměřena na ohrožené žáky, včetně intenzivnější práce se všemi rizikovými faktory, které se objevují a které jsou příčinou neúspěchu. Kdo jsou ohrožení žáci a jak je vytipovat, pokud nám tyto informace nesdělí prvotní vzdělávací systém, rodina nebo speciální pracoviště, které žáka vyšetřovalo a vede v evidenci? V tomto případě nám může pomoci dlouhodobé sledování chování, školního prospěchu, komunikačních dovedností, rozumových schopností, oblast motoriky a grafomotoriky. V cílené prevenci směrem k těmto žákům by mělo jít o dlouhodobé sledování uvedených ukazatelů.

Zvýšenou a cílenou péči potřebují žáci se specifickými poruchami učení, žáci zdravotně postižení nebo zdravotně znevýhodnění, žáci nadaní, žáci s výchovnými problémy, ohrožení školní neúspěšností, podmíněčně vyloučení, poručující školní řád, žáci sociálně znevýhodnění a žáci, kteří přicházejí z jiné školy.

Preventivní – kvalitní kariérové poradenství, dobré klima školy, preventivní programy, empatictí pedagogové, vybavení pomůckami pro práci s těmito žáky, kvalitní nabídka volnočasových aktivit, spolupráce s dalšími subjekty, motivační nástroje k dokončení studia, podpora zvládnutí výuky a efektivního učení. Preventivní činnost by měla začínat před příchodem žáka do školy vyhledáváním žáků s cílem zachytit žáky se SVP a žáky, kteří mohou být ohroženi předčasným odchodem ze vzdělávání. Realizováno to může být na základě informací z předchozího vzdělávání, studiem pedagogické dokumentace, sdělením rodiny, specializovaného pracoviště, z rozhovoru, dotazníku.

Je nezbytné, aby se kariérový poradce pohyboval ve čtyřech základních rovinách.

Individuální přístup

Rodina a další subjekty

Klima školy

Finanční zajištění

V rámci **individuálního** přístupu je prvním krokem identifikace žáků ohrožených předčasným odchodem ze vzdělávání. V této fázi je vhodná konzultace se základními školami, pokud se jedná o žáka střední školy nebo konzultace a znalost rodinného prostředí, pokud se jedná o žáka ZŠ. Předčasný odchod ze studia je proces. K jeho eliminaci lze využít nástroje k řešení problémů vždy v kombinaci s individuálním přístupem. Mezi fungující nástroje identifikace žáků patří: dny otevřených dveří, přijímací pohovor, přípravné kurzy, spolupráce s kariérovými poradci škol, startovací programy pro žáky prvních ročníků (adaptační kurzy), preventivní programy a další aktivity, dotazníky apod.

Rodina a znalost zázemí žáka, spolupráce s pomáhajícími subjekty. Kariérový poradce by měl mít oporu v rodičích žáka i institucí. To znamená znalost rodiny, orientace v nabídkách pomoci od profesionálů včetně osobní znalosti jejich možností.

Klima školy je důležitým faktorem předčasného odchodu ze vzdělávání. Pokud se bude žák cítit ve škole přijímaný i s různými potížemi nebo nedostatečnostmi které má, pokud zažije úspěch, pokud bude respektován a bude cítit podporu pedagogů i spolužáků bude značně eliminováno opuštění školy.

Pro tyto žáky potřebují pedagogové různé motivační programy, pomůcky, exkurze, doplňovací testy, a další aktivity, které by jim mělo zajistit vedení školy, různé dotační projekty nebo sponzoři. Cílená podpora potřebuje **finanční dotaci**.

Při plánování kariérového poradenství pro tyto specifické skupiny žáků je potřeba nastavit diferencovaná očekávání a poskytnout jim podporu k jejich dosažení. Žáci si přinášejí do školního prostředí odlišné zkušenosti, zájmy a dovednosti, ale také různá omezení a nedostatečnosti.

Potřeby této skupiny žáků se neliší od potřeb většinové populace. Jde o vhodné zařazení do dalšího studijního nebo pracovního života, potřeba místa ve společnosti, potřeba úspěchu a ocenění, potřeba vědomí vlastního rozvoje a naplnění. Umožnění různými metodami a formami získat co největší množství vědomosti a dovedností přiměřených jejich vlastním možnostem.

Reagovat na jejich odlišné potřeby a rozdílný přístup lze:

- Zjištěním jejich motivace, zájmů, cílů.
Toto lze nejlépe realizovat osobním rozhovorem, případně rozhovorem s rodiči, asistentem pedagoga apod.
- Sledováním jejich posunu nebo změně v rovině osobnostní, studijní nebo zdravotní.
Spoluprací s rodinou, studiem žákovi dokumentace, osobním pozorováním a spoluprací se školním poradenským pracovištěm nebo jiným odborníkem či odborným pracovištěm.
- Podporou jejich motivace a koncentrace.
Zaměření na činnosti, aktivity a oblasti, které je baví nebo ve kterých mohou vzhledem ke své specifčnosti dosáhnout úspěchu.
- Nabídnout jim poskytnutí rovných příležitostí prostřednictvím odlišných přístupů.
Předávání informací prostřednictvím různých kanálů, forem a metod.
- Stanovit reálné cíle dalšího studijního nebo pracovního zařazení.
Vysvětlovat, motivovat i nabídnout vhodné možnosti dalšího uplatnění.
- Osobní angažovaností podpořit jejich pozitivní vlastnosti a dovednosti.
Přistupovat k práci s těmito žáky s empatií, otevřeností a zájmem.

Zapojení rodičů, kteří mají žáka se speciálními vzdělávacími potřebami

Komunikace školy s rodiči dětí se speciálními vzdělávacími potřebami je základem dobré spolupráce školy a rodiny. U dětí zdravotně znevýhodněných bývá komunikace snadnější, než u sociálně znevýhodněných rodičů, kde je to často obtížnější. Tyto rodiny mají jiné priority, řeší existenční problémy a v mnoha případech se smířili s nepříznivou situací. Snahu komunikovat s těmito rodiči mají většinou jednotliví pedagogové. Prostor k této komunikaci se otevírá právě školním kariérovým poradcům. Rodiče se většinou zajímají, kam se jejich dítě po absolvování školy zařadí. Jakou má pracovní nebo studijní budoucnost. Včetně toho, že se zajímají i o dopad na rodinu. Pokud se komunikace s rodiči rozvine, tak tato skutečnost velmi podpoří žáky se SVP. Pozitivní postoj rodičů ke škole se v domácnosti většinou projeví větší podporou vzdělávání, příznivou pracovní atmosférou a motivací žáka k poctivé docházce do školy. Může mizet i verbální snižování učitelů nebo podrývání studijních výsledků. Vstřícnost pedagogů vůči rodině znamená často osobní a bezkonfliktní kontakt projevený stanovením pravidel, doplněných důslednou kontrolou ze strany školy. Rozvinout pozitivní komunikaci může škola na třídních schůzkách, e-mailem, telefonem. Nápadité jsou i různé aktivity pro rodiče a děti, představení zajímavých povolání rodičů, účast rodičů na volnočasových aktivitách pořádaných školou viz text: Rodina, škola a kariérový poradce. Další informace jsou uvedeny v první části textu Rodina, škola a kariérový poradce. Ten by měl mít vyhrazen pro rodiče žáků pevně stanovený čas. S každou rodinou by se měl potkat individuálně, jasně a srozumitelně sdělit, co může pro dítě udělat škola a nabídnout

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Projekt „Implementace Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání pro území Zlínského kraje“
Registrační číslo projektu: CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_034/0008497

podporu formou seznamu škol a pracovních míst, které by mohlo být pro děti se SVP vhodné a zajímavé. Dát rodičům kontakty na pomáhající instituce, v případě, že to postižení dítěte vyžaduje. Podle potřeby v průběhu školní docházky prodiskutovat s rodiči případné nejasnosti, potřeby, změny nebo jinou zájmovou orientaci žáka nebo změnu zdravotního nebo sociálního stavu žáka.

Komunikace s rodiči i další aktivity s rodinami a žáky vyžadují elán, ochotu, schopnost empatie, aktivního naslouchání a velkou míru tolerance a pochopení.